

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

13 lutego 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

Pierwszy Prezes SN Małgorzata Manowska (przewodniczący)

SSN Krzysztof Grzesiowski

SSN Tomasz Szanciło (sprawozdawca)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 13 lutego 2025 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej Bank spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z 4 listopada 2022 r., I ACa 473/22,
w sprawie z powództwa A.K., K.K., E.P., M.P., S.P.
przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.
o ustalenie i zapłatę,

I. oddała skargę kasacyjną;

II. zasądza od Bank spółki akcyjnej w W. na rzecz:

a) M.P. i K.K. kwotę 1.350 zł (jeden tysiąc trzysta pięćdziesiąt złotych),

b) A.K., E.P., S.P. kwoty po 1.350 zł (jeden tysiąc trzysta pięćdziesiąt złotych)

- tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego – wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia następnego po upływie tygodnia od dnia doręczenia pozwanemu odpisu wyroku do dnia zapłaty.

Krzysztof Grzesiowski

Małgorzata Manowska

Tomasz Szanciło

[P.L.]

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 15 lutego 2022 r. Sąd Okręgowy w Warszawie ustalił nieważność umowy nr [...] o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych [...] waloryzowany kursem CHF, zawartej 24 czerwca 2006 r. pomiędzy A.K., K.K., E.P., M.P. i S.P. a Bank S.A. w W. (uprzednio: [...] Bank S.A. w W.) oraz zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwotę 487 415,39 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 11 marca 2020 r. do dnia zapłaty i kwotę 11 817 zł tytułem kosztów procesu.

Sąd ten ustalił, że 6 kwietnia 2006 r. powodowie złożyli w [...] Banku wniosek o udzielenie kredytu. W dniu 24 czerwca 2006 r. została zawarta ww. umowa o kredyt hipoteczny waloryzowany kursem franka szwajcarskiego CHF, na kwotę 598 500 zł, na 264 miesiące. Kwota kredytu wyrażona w CHF była określona na podstawie kursu kupna tej waluty z tabeli kursowej [...] Banku z dnia i godziny uruchomienia kredytu. W myśl § 11 ust. 5 umowy raty kapitałowo-odsetkowe miały być spłacane w złotych po uprzednim ich przeliczeniu według kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej [...] Banku, obowiązującego na dzień spłaty z godz. 14:50. W § 13 ust. 5 umowy wskazano, że wcześniejsza spłata całości kredytu lub raty kapitałowo-odsetkowej, a także spłata przekraczająca wysokość raty powodowała, iż kwota spłaty miała być przeliczana po kursie sprzedaży CHF z tabeli kursowej [...] Banku obowiązującym na dzień i godzinę spłaty.

Powodowie z tytułu umowy kredytu wpłacili na rzecz pozwanego m.in. kwotę 487 415,39 zł.

W tym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uwzględnił powództwo. Sąd ten w szczególności uznał, że zakwestionowane przez powodów postanowienia umowy kredytu spełniały przesłanki postanowień niedozwolonych, co pozwoliło uznać, iż nie wiążą one konsumentów, a nie było podstaw do ich zastąpienia innymi przepisami. Skutkowało to nieważnością umowy kredytu, a w konsekwencji powstaniem po stronie powodów roszczenia o zwrot zapłaconych kwot.

Wyrokiem z 4 listopada 2022 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie zmienił powyższy wyrok w punkcie pierwszym częściowo w ten sposób, że oddalił powództwo o zapłatę odsetek ustawowych za opóźnienie od kwoty 487 415,39 zł od 11 marca 2020 r. do dnia zapłaty oraz zastrzegł, że wypłata zasądzonej kwoty głównej nastąpi po zaoferowaniu zwrotu na rzecz pozwanego kwoty 598 500,03 zł, w pozostałym zakresie oddalił apelację pozwanego banku i zasądził od niego na rzecz powodów koszty procesu.

Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Okręgowy i w przeważającej mierze jego ocenę prawną. W ocenie Sądu drugiej instancji nie jest możliwe dalsze funkcjonowanie umowy, bowiem umowa ta bez wyeliminowanych postanowień tworzyć będzie stosunek prawny, którego cel lub treść sprzeciwiałaby się właściwości (naturze) stosunku. Niemniej, zdaniem tego Sądu, zasługiwał na uwzględnienie podniesiony przez pozwanego zarzut zatrzymania, co skutkowało także zmianą orzeczenia w zakresie roszczenia odsetkowego.

Od powyższego wyroku Sądu Apelacyjnego skargę kasacyjną wniósł pozwany, zaskarżając go w części tj. w zakresie, w jakim została oddalona apelacja pozwanego. Skarżący zarzucił naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 382, art. 378 § 1 i art. 233 § 1 k.p.c. przez przyjęcie przez Sąd drugiej instancji za własne ustaleń Sądu pierwszej instancji, w sytuacji gdy zarzuty apelacji dotyczyły sprzeczności tych ustaleń z materiałem dowodowym zgromadzonym w sprawie, w szczególności z zeznaniami powoda M.P., z których wynikało, że tylko on i jego małżonka ponosili koszty związane ze spłatą kredytu.

Powołując się na powyższy zarzut, pozwany wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania

Sądowi Apelacyjnemu wraz z rozstrzygnięciem o kosztach postępowania kasacyjnego.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powodowie wniesli o jej oddalenie oraz zasądzenie od pozwanego kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie mogła zostać uwzględniona z uwagi na błędne sformułowanie podstaw kasacyjnych.

W pierwszej kolejności należy zauważyć, że skarżący sformułował wyłącznie zarzuty dotyczące naruszenia przez Sąd Apelacyjny przepisów postępowania, nie wskazano zaś żadnego przepisu prawa materialnego, co do którego dokonano błędnej wykładni albo go nieprawidłowo zastosowano lub nie zastosowano. Podkreślenia wymaga, że Sąd Najwyższy jest związany wskazanymi podstawami kasacyjnymi, co oznacza, iż nie ma możliwości poszukiwania w skardze kasacyjnej zarzutów, które nie zostały wprost sformułowane przez skarżącego.

W związku z tym trzeba wskazać, że w skardze kasacyjnej zakwestionowano w istocie poczynione przez Sąd *meriti* ustalenia faktyczne dotyczące w przeważającej mierze oceny dowodu z przesłuchania powoda M.P., bez dokładnego rozważenia – w ocenie skarżącego – wszystkich zarzutów zaprezentowanych w apelacji. Skarżący pomija przy tym, że zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Wynika to z faktu, że Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę rozstrzygnięcia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Odnosnie do zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. należy podkreślić, że w ramach kontroli kasacyjnej Sąd Najwyższy nie kontroluje samej oceny dowodów, a jedynie jej legalność. Skarżący może zatem zakwestionować stanowiącą podstawę ustaleń faktycznych ocenę dowodów, gdy oparta jest na materiale dowodowym zebranym z naruszeniem przepisów regulujących postępowanie dowodowe, w takim wypadku jednak obowiązkiem skarżącego jest przytoczenie tych przepisów i wyjaśnienie, jaki wpływ na treść rozstrzygnięcia to naruszenia miało. Co więcej, również pod pretekstem kwalifikowanego naruszenia

prawa materialnego nie można zmierzać do podważenia dokonanej w sprawie oceny dowodów (zob. np. wyroki SN: z 8 listopada 2005 r., I CK 178/05; z 22 marca 2019 r., IV CSK 445/17; postanowienie SN z 20 sierpnia 2024 r., I CSK 1287/23).

Skarżący wprost w skardze kasacyjnej przywołał dowód w postaci zeznań powoda, który – jego zdaniem – został oceniony przez Sąd drugiej instancji niezgodnie z dyrektywami wynikającymi z art. 233 § 1 k.p.c. Jak można rozumieć wywody zawarte w skardze kasacyjnej, Sąd Najwyższy miałby – zdaniem skarżącego – ponownie ocenić ten materiał w kierunku poczynienia ustaleń faktycznych zgodnych z twierdzeniami pozwanego. Tak sformułowany zarzut wprost godzi w ustalenia faktyczne i przeprowadzoną przez Sąd drugiej instancji ocenę dowodów, a więc narusza zakaz ustanowiony w art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c. Tak więc już tylko z tego względu wszelkie wywody w tym przedmiocie nie miały uzasadnienia, a zarzut nie mógł podlegać merytorycznemu rozpoznaniu, co dotyczy również samodzielnie wskazanego art. 382 k.p.c.

Należy również spostrzec, że powinność rozpoznania sprawy w granicach apelacji oznacza między innymi nakaz wzięcia pod uwagę, rozważenia i oceny wszystkich podniesionych w apelacji zarzutów i wniosków. Nierozpoznanie zarzutów apelacji stanowi naruszenie art. 378 § 1 k.p.c. (zob. np. wyroki SN z 17 lipca 2009 r., IV CSK 110/09, i z 19 sierpnia 2010 r., IV CSK 80/10). Z przewidzianego w tym przepisie obowiązku rozpoznania sprawy w granicach apelacji nie wynika jednak konieczność odrębnego omówienia w uzasadnieniu wyroku sądu drugiej instancji każdego zarzutu i każdego argumentu podniesionego w apelacji. Wystarczające jest, odniesienie się przez sąd drugiej instancji do zarzutów i wniosków apelacji w sposób wskazujący na to, że zostały one przez ten sąd w całości rozważone przed wydaniem rozstrzygnięcia (zob. np. postanowienie SN z 11 lutego 2021 r. I CSK 709/20; wyroki SN: z 4 września 2014 r., II CSK 478/13, OSNC-ZD 2015, nr 4 poz. 64; z 4 września 2014 r., I PK 25/14, OSNP 2016, nr 1, poz. 6; z 5 lipca 2024 r., II CKSP 900/22).

Sąd drugiej instancji ma zatem obowiązek rozważenia wszystkich zarzutów, ale nie ma obowiązku indywidualnego odnoszenia się do każdego z nich, a także

do każdego przepisu wskazanego jako podstawa zarzutu, bez względu na to, jak absurdalne by to było. Sąd ten powinien dostrzec podnoszone w apelacji problemy i zarzuty merytoryczne i wspólnie się do nich odnieść, bez względu na to, ile i które przepisy zostałyby wskazane jako podstawa każdego problemu (postanowienie SN z 11 kwietnia 2019 r., IV CSK 432/18).

Uzasadnienie zaskarżonego orzeczenia posiada, co do zasady, wszystkie cechy konstrukcyjne, w tym przede wszystkim została wyłuszczona podstawa prawna oraz faktyczna rozstrzygnięcia. Sąd Apelacyjny przedstawił swój pogląd prawny oraz przytoczył na jego poparcie określoną argumentację. Motywy przedstawione przez ten Sąd pozwalają na stwierdzenie, jakie okoliczności zdecydowały jedynie o częściowym uwzględnieniu apelacji pozwanego. Sąd ten odniósł się zatem do apelacyjnych zarzutów w ustaleniach faktycznych oraz rozważaniach prawnych, uznając je w przeważającej mierze za bezzasadne.

Sąd Apelacyjny odniósł się również do zeznań powoda M.P., wyjaśniając w motywach zaskarżonego orzeczenia, że ten powód, jak i pozostali powodowie w swoich zeznaniach nie sanowali umownych klauzul abuzywnych. Wręcz przeciwnie, odpowiednio pouczeni przez Sąd o skutkach upadku umowy, domagali się stwierdzenia jej upadku i zasądzenia dochodzonej kwoty. Przy czym, zdaniem Sądu Apelacyjnego, bez znaczenia pozostaje fakt, że powód wskazał, iż koszt spłaty kredytu ponosi on i jego żona, a rodzice ani teściowie nie partycypowali w spłacie kredytu. Element ten stanowi już ocenę prawną, nie może być rozpoznawany w ramach oceny dowodów, tym bardziej przez Sąd Najwyższy. Istotą bowiem pozostaje, że postanowienia umowy, określające zarówno zasady przeliczenia kwoty udzielonego kredytu na złotówki przy wypłacie kredytu, jak i spłacanych rat na walutę obcą, pozwalające bankowi swobodnie kształtować kurs waluty obcej, mają charakter niedozwolonych postanowień umownych. Mechanizm natomiast ustalania przez bank kursów waluty, pozostawiający bankowi swobodę, jest w sposób oczywisty sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta, zaś klauzula, która nie zawiera jednoznacznej treści i przez to pozwala na pełną swobodę decyzyjną przedsiębiorcy w kwestii bardzo istotnej dla konsumenta, dotyczącej kosztów kredytu, jest klauzulą niedozwoloną. Podobnie jest w przypadku klauzuli ryzyka kursowego. Kredytobiorcy nie udzielili

przy tym świadomej i wolnej zgody na zastosowanie wobec nich klauzul abuzywnych, domagając się uznania umowy za nieważną (zob szeroko np. wyroki SN z 18 grudnia 2024 r., II CSKP 1486/22, i z 19 grudnia 2024 r., II CSKP 243/24).

Szersze rozważania dotyczące problematyki nieważności umowy są – w świetle podniesionych przez skarżącego zarzutów – bezprzedmiotowe, skarżący bowiem nie negował faktu, że postanowienia zawarte w umowie kredytu mają charakter abuzywnych, nie wskazywał również, aby umowa miała dalej obowiązywać. Trafnie Sądy *meriti* spostrzegły, że umowa kredytu zawierała klauzule abuzywne

w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., ich usunięcie zaś, wobec braku możliwości uzupełnienia umowy, musiało skutkować jej nieważnością względem wszystkich kredytobiorców. W kontekście skargi kasacyjnej kluczowe zaś było, że – jak wskazano powyżej – nie zawarto w niej właściwych zarzutów odnoszących się do kwestii rozliczeń w kontekście tego, kto w realiach sprawy był zubożony (art. 405 i n. k.c.).

Na marginesie bowiem należy wskazać, że powodowie wniesli o zasądzenie dochodzonej kwoty solidarnie, co nie miało żadnego uzasadnienia z uwagi na treść art. 369 k.c., przy czym Sąd Okręgowy zasądził dochodzoną kwotę i koszty procesu „łącznie” na rzecz wszystkich powodów, nie biorąc pod uwagę, że dwójka powodów jest małżeństwem, co do którego zachodzi domniemanie, że łączy ich ustrój wspólności ustawowej małżeńskiej, zaś pozostała trójka powodów to „jedynie” rodzina, jak również tego, że dochodzone było roszczenie (świadczenie) o charakterze podzielnym. Jednocześnie Sąd ten nie orzekł co do solidarności. Sąd Apelacyjny ten element zignorował, nie odnosząc się do aspektu zubożenia w rozumieniu art. 405 k.c. Ponieważ jednak w skardze kasacyjnej nie zawarto właściwych zarzutów w tej materii, a więc dotyczących naruszenia prawa materialnego, Sąd Najwyższy nie miał możliwości, aby zweryfikować zaskarżone orzeczenie pod tym kątem.

W konsekwencji skarga kasacyjna nie miała uzasadnionych podstaw, w związku z czym podlegała oddaleniu, o czym orzeczono na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 2 w zw. z art. 99 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c., z uwzględnieniem § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz.U. z 2023 r. poz. 1935 ze zm.).

Krzysztof Grzesiowski

Małgorzata Manowska

Tomasz Szanciło

[P.L.]

[a.ł.]